

Jacek Purchla
Instytut Historii Sztuki UJ
Kraków

WPLYWY WIEDEŃSKIE NA ARCHITEKTURĘ LWOWA 1772—1918

Wiek XIX odegrał zasadniczą rolę w kształtowaniu się przestrzennego i architektonicznego oblicza Lwowa i Krakowa. Polityczna przynależność obu miast do monarchii w tym przełomowym dla formowania się nowoczesnych organizmów urbanistycznych okresie rodzi pytanie o zależność architektury obu galicyjskich metropolii od Wiednia. Bez względu na to, jak oceniamy polityczny kontekst polsko-austriackich stosunków artystycznych w XIX wieku, na których zaciążył udział Austrii w rozbiorach, rola Wiednia w ukształtowaniu estetycznego oblicza Lwowa i Krakowa w tym czasie już w potocznym odczuciu wydaje się znacząca. Dlatego nawet bardzo ogólna z konieczności próba rozstrzygnięcia tytułowej kwestii stanowi pierwszoplanowy postulat badawczy, związany z historią architektury okresu historyzmu i modernizmu we Lwowie. Od razu zwrócić też trzeba uwagę na wyraźne różnice w zależności architektury obu miast od stolicy monarchii. Wynika to w dużej mierze z różnej sytuacji Lwowa i Krakowa w XIX wieku, z ich różnej relacji do Wiednia¹.

1772—1850

Architektura lwowska 1. połowy XIX wieku była prostym odbiciem sytuacji, w jakiej znajdowało się wówczas miasto nad Pełtwią². Wprawdzie ruch budowlany — szczególnie po roku 1815 — był żywy i miasto rozrastało się, jednak pod względem artystycznym architektura lwowska tej epoki nie przedstawiała się imponująco. W odróżnieniu od Warszawy, a także Krakowa, Lwów — stanowiący wówczas centralny ośrodek administracji austriackiej na ziemiach polskich — poddany został silnym wpływom architektury wiedeńskiej. Poziom tworzony wówczas sztuki budził jednak wątpliwości i emocje. Tadeusz Mańkowski w swojej pionierskiej pracy pt. *Początki nowożytnego*